

Prosinec 2024

Piráti na nové vlně

Jan Rovenský

Shrnutí

Změna vedení Pirátské strany pod Zdeňkem Hřibem přináší ambiciózní strategii zvanou „Nová pirátská vlna“, jejímž cílem je transformovat stranu směrem k politickému středu, zlepšit její volební výsledky a udržet ji nad vodou. Tato změna kurzu však způsobila vnitrostranické napětí, které vyústilo v odchody vlivných členů. Zásadní otázkou zůstává, zda tato transformace pomůže Pirátům obnovit jejich politický vliv, nebo nakonec povede k další ztrátě identity a podpory voličů.

Hlavní body

- Posun k politickému středu: Zdeňk Hřib usiluje o širší elektorát prostřednictvím reform, které mají stranu zefektivnit. Tento posun však riskuje odcizení tradičního progresivního jádra.
- Interní konflikty: Reforma stanov a změna směřování vedly k odchodům prominentních členů. Tento vývoj může oslabit stranu v očích veřejnosti.
- Nejistá budoucnost na politické scéně: Nová strategie nabízí potenciál k oslovení nových voličů, Piráti v politickém středu se však budou muset vyrovnat s konkurencí jiných stran.

Úvod

Pirátská strana, kdysi symbol boje proti politickému establishmentu, prochází zásadní transformací. Vedení převzal Zdeněk Hřib, který přišel s vizí „Nové pirátské vlny“. Jeho cílem je posílit efektivitu strany, posunout ji do politického středu a oslovit širší elektorát, zejména zaměřením se na ekonomická témata a zlepšením vzdělávacího systému.

Tento strategický posun však přinesl nejen očekávání, ale také vnitřní krizi. Odchody prominentních členů, včetně europoslanců a dalších osobností, vyvolávají otázky o dalším směřování a o tom, zda si dovedou zachovat svou jedinečnost a identitu. Piráti navíc musí čelit rostoucí konkurenci od etablovaných středových stran a nově vznikajících progresivních uskupení na levici.

S volebními preferencemi nebezpečně blízko pětiprocentní hranice nutné pro vstup do Poslanecké sněmovny je budoucnost strany nejistá. Zda Hřibova strategie přinese úspěch, ukáže až čas, ale v tuto chvíli je jasné, že Piráti čelí rozhodující zkoušce své relevance a sněmovní volby v říjnu 2025 budou testem, zda se jim podaří přežít ve vysoké politice.

Od Bartoše k Hřibovi

Pod vedením Ivana Bartoše se strana dokázala etablovat jako významná politická síla. Do sněmovny se dostala v roce 2017 a v roce 2021 její lídr dokonce pomýšlel na post předsedy vlády. Po bratrovražedném kroužkovacím boji na kandidátce, kterou pro volby v roce 2021 měli společnou s hnutím STAN, však Piráti získali pouhé čtyři mandáty a jejich politický vliv významně poklesl.

Rozhodnutí stát se součástí kabinetu Petra Fialy tak pro stranu představovalo lákavější možnost, než být v opozici s ANO a SPD. Vstupem do vlády však Piráti ztratili svůj protestní étos a naopak se stali součástí politického establishmentu, který dříve kritizovali a proti kterému se vymezovali. Navzdory tomu jim však volební průzkumy přisuzovaly stabilní podporu, během svého vládního angažmá se s přehledem drželi daleko od limitu pro vstup do dolní komory.

Zlom přišel v roce 2024. Nejdříve neúspěch ve volbách do Evropského parlamentu, pak vleklé potíže s digitálním stavebním řízením a na podzim debakl v krajských a senátních volbách, který se stal impulzem pro Ivana Bartoše a vedení Pirátů, aby složili funkce v čele strany. Bartošovy oslabené pozice okamžitě využil i premiér Petr Fiala (ODS), který jej odvolal z postu ministra pro místní rozvoj, v důsledku čehož si členové strany odhlasovali opuštění koalice a odchod do opozice.

Zpětně se ukazuje, že z politicko-strategického hlediska bylo rozhodnutí opustit vládu chybou. Ostrá kritika Fialovy vlády, již byli tři roky součástí, nepůsobí věrohodně. Navíc v opozici má hnutí ANO a SPD náskok, zatímco Piráti si necelý rok před volbami musejí se svými čtyřmi poslanci nejdříve vykolíkovat prostor. Strana navíc pozbyla tolik nutnou mediální pozornost, které se jí dříve dostávalo a díky níž mohli kompenzovat slabou pozici ve sněmovně. Bylo by bývalo tedy pro Piráty výhodnější, kdyby odvolání svého předsedy skousli a v kabinetu zůstali. K něčemu podobnému ostatně došlo již v roce 2017, kdy tehdejší premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) odvolal v rozporu s koaliční smlouvou ministra financí a předsedu ANO Andreje Babiše. I když tehdy také padaly výzvy k odchodu z vlády, hnutí neodešlo a odvolání Babiše nakonec dokázalo obrátit ve svůj prospěch a využít před volbami, které pak vyhrálo.

Na uvolněné místo po Bartošovi dostalo nominaci šest kandidátů: někdejší pražský primátor a stávající náměstek pražského primátora Zdeněk Hřib, bývalý senátor Lukáš Wagenknecht, senátorka Adéla Šípková, exnáměstek libereckého hejtmana Zbyněk Miklík, bývalý ostravský radní David Witosz a bývalý

místostarosta Prahy 3 Štěpán Štrébl. Novým předsedou se nakonec v listopadu 2024 stal Zdeněk Hřib, který porazil Lukáše Wagenknechta poměrem 454 ku 401 hlasům.

Tou dobou se v průzkumech Piráti propadli blízko pětiprocentní hranice, které se naposledy blížili na jaře 2022, od té doby jim agentury přisuzovaly preference kolem 10 %. Podle posledních modelů vydaných v listopadu měla strana 5,9 % (STEM), 6,5 % (Median) nebo 5,7 % (NMS) (Pohůdka, 2024).

„Nová pirátská vlna“

Zdeněk Hřib po svém zvolení předsedou Pirátské strany 9. listopadu 2024 okamžitě zahájil zásadní politickou transformaci. Zdůraznil potřebu opustit kulturní války a pokusit se partaj vycentrovat tak, aby se „začala soustředit na problémy běžných lidí a věnovala se především ekonomickým tématům“ a aby se zaměřila na „zvýšení kvality a dostupnosti vzdělávání od mateřských až po vysoké školy“, což by podle Hřiba mělo posunout Českou republiku od role montovny k mozkovně Evropy. Z Pirátů se podle představ nového lídra má stát dominantní liberální síla na politickém středu. Klíčovou součástí strategie je Nová pirátská vlna – reforma stanov, která zásadně změnila dosavadní principy strany založené na přímé demokracii. Tato reforma zjednodušila a centralizovala rozhodovací procesy a předsedovi poskytla větší pravomoci, například při sestavování kandidátek (Kopecký, 2024; Kopecký a Vachtl, 2024, Změna stanov, 2024).

Záměrem bylo zefektivnit fungování a umožnit rychlejší a koordinovanější reakce na politické výzvy. Tato změna však vyvolala silný odpor zejména v progresivním křídle, které kritizuje opuštění původních hodnot, jako jsou transparentnost, přímá demokracie a decentralizace moci. Odpůrci také tvrdí, že nový směr posiluje vnitřní elity, zatímco marginalizuje hlasy běžných členů. Změna vedení a reforma stanov přiměly k odchodu několik desítek členů napříč republikou, včetně známých tváří jako byl bývalý europoslanec Marcel Kolaja, expert na dopravu Ondřej Kališ, turnovský zastupitel Ivan Dřevíkovský nebo někdejší místopředsdkyně Jana Michailidu. Europoslankyně Markéta Gregorová nebo bývalý europoslanec Mikuláš Peksa se sice rozhodli zůstat, ke změně kurzu se však stavějí skepticky (Křížová, 2024).

Zatímco Hřib vidí v oproštění od ideologických postojů a v transformaci a vycentrování idejí šanci na obnovu politického vlivu, kritici upozorňují, že bez důrazu na původní hodnoty hrozí straně ztráta identity i podpora tradičních voličů. V honbě za politickým vlivem se Pirátům může přihodit, že se stanou standardní politickou silou, proti níž se vždycky vymezovali. Výsledkem bude, že se nebudou lišit od ostatních partají ve vysoké politice, oslabí a možná se ani nedostanou na podzim do sněmovny. Jak se tyto změny projeví v příštích měsících, bude každopádně zásadní pro budoucnost Pirátů na české politické scéně.

Rizika a úskalí

Posun Pirátů k politickému středu má bezpochyby potenciál oslovit širší voličskou základnu, zejména středoprávní voliče, kteří hledají řešení aktuálních problémů, jako je dostupné bydlení, digitalizace státu nebo ekologická politika. Tento krok by jim mohl pomoci rozšířit jejich dosavadní elektorát, který se však dosud orientoval spíše na progresivní a liberální agendu, a posílit jejich postavení na české politické scéně. Liberální voliči však bývají přelétaví a snadno přecházejí k jiným stranám, pokud nejsou spokojeni s aktuálním vedením či směřováním strany. Tento vzorec chování se v politice projevuje opakovaně, což Piráty staví do situace, kdy musí nepřetržitě obhajovat svou relevanci. Dále se také ukazuje, že generace Z je konzervativnější než předchozí mileniálové, kteří tvořili tradiční voličskou základnu. Strana tak čelí dvojité výzvě: nejenže musí znovu získat důvěru mladých lidí, ale musí také vzít v potaz, že pro ně již nutně nemusí být první volbou. Hřibova politika, která se zaměřuje

na ekonomická a pragmatická témata, se může s touto generací minout, což oslabí schopnost Pirátů oslovit pro ně klíčový segment voličů (Skalický, 2024).

Je třeba také připomenout, že liberální střed představuje sice významný, nikoli však klíčový voličský sektor a v této oblasti začíná být těsno. V konkurenci stran jako STAN a částečně i TOP 09, které se rovněž profilují jako progresivní a středové a u kterých bývalí pirátští voliči začali hledat útočiště, hrozí, že Piráti ztratí identitu a budou vnímáni jako nerozpoznatelná část širšího spektra středových stran s neobvyklým názvem. Tradiční voliči, kteří stranu podporovali především kvůli jejímu důrazu na transparentnost, přímou demokracii, boj proti korupci i boj proti politickému establishmentu, se mohou cítit zklamaní tím, že nyní se chce vedení soustředit na jiná témata (Skalický, 2024).

Rizika posiluje i vznik nových projektů na progresivní levici. Po vzoru úspěšné koalice Stačilo! se v českém politickém prostoru formuje subjekt Progresivní Česko, který si klade za cíl být protiváhou konzervativním silám. Tento projekt zahrnuje bývalé sociální demokraty Tomáše Petříčka a Jiřího Dienstbiera, ale i politiky Strany zelených a některé Piráty, včetně bývalého europoslance Mikuláše Peksy, který však členem strany zatím zůstal. Spojení výrazných osobností z progresivní politiky může přitáhnout část původního elektorátu Pirátů, kteří mohou v Progresivním Česku spatřovat důslednější prosazování hodnot, jež partaj v minulosti reprezentovala (Křížová, 2024).

Odchody významných členů a rozhádanost uvnitř strany představují nejen organizační oslabení, ale také symbolický problém, který může mít dalekosáhlé důsledky, pokud jej rychle nevyřeší. Mediálně exponované konflikty oslabují důvěryhodnost strany a zvyšují riziko, že bude veřejností vnímána jako chaotická a nekompetentní. To může vést k odlivu tradičních voličů i k obtížím při získávání nových sympatizantů, kteří hledají stabilitu a profesionalitu.

Kromě oslabení volební podpory se odchody odborníků mohou promítnout i do nižší odborné kapacity. Piráti byli dlouhodobě spojováni s expertní agendou v oblasti IT, digitalizace, ochrany dat nebo transparentnosti. Odchod specialistů představuje ztrátu znalostí a kontaktů, které by jinak strana mohla politicky využít například při tvorbě programu či stavění kandidátek.

Jako problematický se taky může jevit postoj předsedy Hříba, který váhá kandidovat jako lídr do sněmovních voleb. To neposiluje dojem silného vůdce, zvláště když ještě tvrdí, že chce na kandidátku přitáhnout nezávislé osobnosti a do čela postavit ekonoma (Doubravová, 2024; Perknerová, 2024). Absence předsedy na kandidátce je v českém politickém prostředí de facto bezprecedentní a může být interpretována jako nedostatek odpovědnosti nebo zájmu o aktivní vedení strany. Tato nejasná strategie může způsobit dezorientaci nejen voličů, ale i samotných členů, čímž se dále zhoršuje celková efektivita a soudržnost Pirátů.

Závěr

Transformace Pirátské strany pod vedením Zdeňka Hříba je klíčovým momentem v historii této původně protestní strany. Jeho „Nová pirátská vlna“ si klade za cíl nejen posílit organizační strukturu a přiblížit stranu tradičnějším politickým modelům, ale také redefinovat programové priority směrem k ekonomickým a vzdělávacím tématům, která mohou oslovit širší voličské spektrum. Tento krok má potenciál přinést větší stabilitu a zajistit přežití Pirátů na scéně, která je stále více zaplněná středovými a liberálními subjekty.

Na druhé straně, odklon od původních ideálů transparentnosti, přímé demokracie a decentralizace narazil na odpor nejen uvnitř strany, ale i mezi tradičními voliči. Odchody klíčových osobností spolu s vnitřními rozpory a odcizením mladých voličů, představují vážné výzvy pro další budoucnost. Navíc

posun k politickému středu staví Piráty do přímé konkurence se zavedenými stranami, jako jsou STAN a TOP 09.

V politickém liberálním středu, kde se voličská podpora nelítostně přelévá, bude strana v necelém roce, který zbývá do sněmovních voleb, muset nejen znovu získat důvěru svých tradičních voličů, ale také efektivně oslovit nové skupiny. Budoucnost Pirátů bude záviset na schopnosti najít rovnováhu mezi pragmatickými reformami a zachováním základních hodnot, které z nich dříve činily unikátní politický subjekt. Hřibova strategie nabízí naději na obnovu, ale její úspěch je zatím nejistý. O tom, zda „Nová pirátská vlna“ bude představovat nutnou záchranou, nebo cestu k zapomnění, rozhodnou voliči příští rok.

Zdroje

- Doubravová, B. (2024, 9. 11.). „Nový šéf Pirátů Hřib nechce kandidovat do sněmovny. Radši najděme ekonoma, říká“. Aktuálně. <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/novy-sef-piratu-hrib-nechce-kandidovat-do-snemovny-radsi-naj-f6e595f49ec211efa1910cc47ab5f122/>
- Kopecný, J. (2024, 9. 11.). „Hřib chce Piráty jako hlavní liberální stranu na politickém středu.“ iDnes.cz. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pirati-volba-predsedy-wagenknecht-hrib-liberalni-stredova-strana.A241109_102545_domaci_kop
- Kopecný, J. Vachtl, J. (2024, 9. 11.). „Hřib: Zaměříme se na ekonomiku a běžné lidi. Kulturní války upozadíme“. iDnes.cz. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-novym-predsedou-piratu-zdenkem-hribem.A241109_182809_domaci_kop
- Křížová, I. (2024, 12. 11.). „Vlna odchodů od Pirátů nekončí“. Seznam Zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-vlna-odchodu-od-piratu-nekonci-uz-nebudeme-unikatni-zni-ze-strany-264281>
- Perknerová, K. (2024, 18. 11.). „Nevylučuji, že budu kandidovat do sněmovny, řekl v debatě Deníku šéf Pirátů Hřib“. Deník. https://www.denik.cz/z_domova/zdenek-hrib-pirati-debata.html
- Pohůdka, P. (2024, 21. 11.). „Volební průzkumy pro volby do Poslanecké sněmovny“. E15. <https://www.e15.cz/volby/aktualni-volebni-pruzkumy-preference>
- Skalický, M. (2024, 12. 11.). „Voliči i straníci zvedají kotvy. Hřib má za úkol zlomit „prokletí liberálních stran“ iRozhlas.cz. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/volici-i-stranici-zvedaji-kotvy-hrib-ma-za-ukol-zlomit-prokleti-liberalnich_2411120600_nel
- Změna stanov. 2024. Piráti. https://a.pirati.cz/cf/2024-11/4_%C3%9Aprava%20vnit%C5%99n%C3%AD%20organizace.pdf

Autor

JAN ROVENSKÝ

Analytik

Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor anglistika a politologie, v roce 2008 získal doktorát z politické teorie na univerzitě LUISS Guido Carli v Římě. Patnáct let pracoval v deníku Právo, kde zprvu působil v zahraniční redakci. Od roku 2009 pracoval v politickém oddělení, od roku 2018 do ledna 2021 na pozici zástupce šéfredaktora. Od února 2021 je poradcem předsedy hnutí ANO v oblasti médií.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz